

BUDGETUNDERLAG 2021-2023

för Högskolan Dalarna

Fastställt av Högskolestyrelsen 2020-02-17

Budgetunderlag 2021-2023 för Högskolan Dalarna

Inledning och hemställan

I det följande presenteras Budgetunderlag 2021-2023 för Högskolan Dalarna i enlighet med regeringens anvisningar. Budgetunderlaget utgår från Högskolans vision och strategi för perioden 2020-2026, samt från tidigare aviserade budgetförändringar för perioden. Därefter kommenteras utvecklingen inom utbildning och forskning vid Högskolan, i en internationell, nationell och regional kontext. Slutligen presenteras ekonomiska bedömningar och förslag till total budget. Högskolan Dalarna föreslår följande förändringar i verksamhetens uppdrag; se vidare sidan 8:

- stöd till breddat deltagande (5 mnkr per år);
- förstärkt basanslag forskning (60 mnkr per år, omfördelat); och
- återställda ersättningsbelopp för utbildning på grund- och avancerad nivå (150 mnkr per år).

Högskolan välkomnar den stabila takbeloppsutveckling som anges för perioden; mer beständiga planeringsförutsättningar där stora oönskade svängningar i takbelopp är mindre frekventa främjar verksamhetens kvalitet.

Bakgrund

I slutet av 2019 fastslog Högskolan Dalarnas styrelse en strategi för lärosätet som omfattar perioden 2020 – 2026. Strategin utgår från Högskolan Dalarnas vision där utgångspunkten är *att skapa öppna vägar till kunskap för ett gott samhälle* och där verksamheten ska baseras på *öppenhet, mod och ansvar*. Utifrån visionen är målsättningen med strategin att Högskolan under de kommande sex åren ytterligare ska utveckla den akademiska kvaliteten inom utbildning och forskning och öka Högskolans attraktivitet och konkurrenskraft. Det ska uppnås genom uppfyllnad av två övergripande mål som fokuserar på att etablera *sammanhållna akademiska miljöer*, och värna *Högskolans signum*. Till detta kommer att, genom särskilda satsningar, stärka ett antal *centrala kvalitetsaspekter*. För att uppnå målet om att skapa sammanhållna akademiska miljöer behöver forskningskulturen stärkas likväl som anknytningen mellan forskning och utbildning. Detta innebär bland annat att strukturer successivt kommer utvecklas för att öka kollegiets inflytande och ansvar. Under 2020 kommer identifiering av möjliga akademiska miljöer att slutföras, och en organisationsförändring som stödjer detta ska föreslås med målet att verkställas från 1 januari 2021.

Ett av Högskolans signum; nätburen undervisning och digitaliseringskompetens, möjliggör och tillgängliggör högre utbildning på ett inkluderande sätt och gynnar det livslånga lärandet. Vidare bidrar det även till att skapa förutsättningar för människor att utveckla förmågan att kritiskt granska information och motverka kunskapsresistens och ifrågasättande av fakta och robust empiri. Högskolan ska fortsätta värna den fria akademien, vara en kritisk röst i samhällsdebatten och stå upp för demokratiska ideal. Detta, i kombination med att svara upp mot kunskapsbehov inom digitalisering, robotisering, automatisering och artificiell intelligens, utgör fonden mot vilken målsättningarna i Högskolans verksamhetsplan för 2020 ska ställas.

Utbildningsanslag

För 2021-2023 aviserades i budgetpropositionen utbildningsanslag för Högskolan Dalarna som ligger på en stabil nivå i förhållande till 2020. Dock fortsätter den urholkning av anslaget som har fortgått ända sedan det nuvarande finansieringssystemet infördes, vilket långsiktigt hotar verksamhetens kvalitet och hållbarhet.

Den genomsnittliga prestationsgraden vid Högskolan Dalarna uppgår till 76 %, en minskning med fyra procentenheter sedan 2018.

Den totala utbildningsvolymen för 2018 medför att anslagsintäkterna uppgår till 429,879 mnkr, inklusive ersättning för helårsprestationer från december föregående år. Gällande takbelopp för året är 436,724 mnkr. Högskolan har därmed haft en produktion som är 1,6 % lägre än takbeloppet vilket motsvarar cirka 7,3 mnkr. Det medför att det utgående värdet av den sparade överproduktionen utgör 11,4 mnkr.

Nuläge

Högskolan Dalarna är en medelstor högskola med en omsättning motsvarande ca 1 % av totalen för Sveriges universitet och högskolor 2018. Högskolan Dalarna är utbildningstung, med en nationell andel över 2 % inom utbildning och 0,3 % inom forskning och forskarutbildning, och där 70 % av verksamheten utgörs av grundutbildning. Vad gäller uppdragsutbildning är Högskolan relativt framgångsrik, och har större intäkter än jämförbara lärosäten. Uppdragsforskningen ligger däremot på en blygsam nivå. Den långsiktiga trenden nationellt är att den samlade utbildningsomsättningen vid Sveriges lärosäten ligger still, medan forskningens omsättning stadigt ökar, en trend att beakta för ett utbildningstungt lärosäte. De statliga anslagen dominerar fortfarande högskolornas samlade intäkter, men andelen externa medel ökar.

Inom utbildning ser utbildningsmixen annorlunda ut vid Högskolan Dalarna än i riket. Högskolan har ungefär dubbelt så stor andel humaniora som genomsnittet, och motsvarande lägre andelar inom andra ämnesområden, främst naturvetenskap och juridik, och i viss mån även samhällsvetenskap och teknik. Högskolan Dalarna skiljer sig från riket även genom att ha betydligt högre andel fristående kurser och högre andel distansutbildning än jämförbara lärosäten. Detta leder till en större andel livslångt lärande och mindre andel studenter som går sin första utbildning. Andelen studenter som tar examen är därför påtagligt lägre än vid jämförbara lärosäten. Prestationsgraden vid Högskolan Dalarna skiljer sig däremot bara marginellt från riket, och får anses vara god med beaktande av Högskolans utbildningsportfölj.

Räknat i helårsstudenter står ren campusundervisning för 52 % och distansundervisning för 48 %. Samtidigt läser två av tre individer (66 %) minst en distanskurs. Av den totala utbildningsvolymen HST utgör program 65 % (2017: 67 %). Av programmen går 25 % på distans (ca. 946 HST).

Högskolan Dalarnas yrkesutbildningar, som lärarprogrammen, sjuksköterskeprogrammen och ingenjörprogrammen, svarar mot stora nationella och regionala kompetensförsörjningsbehov. Det gäller även utbildningar inom datateknik, ekonomi och socialt arbete. Andra utbildningar, som de fristående kurserna i språkmiljön, är viktiga för fortbildning och livslångt lärande och svarar mot bildningsmålet i Högskolan Dalarnas vision.

Forskningen vid Högskolan Dalarna är i enlighet med föregående forskningsstrategier koncentrerad i sex profilmråden. *Energi och samhällsbyggnad, Hälsa och välfärd, Komplexa system – Mikrodataanalys, Interkulturella studier, Stålförning och ytteknik* samt *Utbildning och lärande*. Centralt för den framtida utvecklingen är starka och sammanhållna forskningsmiljöer med förankring i Högskolans grundutbildningar och i samskapande med viktiga samhällsaktörer, samt andra lärosäten och forskningsmiljöer.

År 2012 erhöll Högskolan sitt första examenstillstånd på forskarnivå inom området *Mikrodataanalys*, och bedriver sedan dess egen forskarutbildning. Högskolan erhöll 2017 examenstillstånd också inom områdena *Hälsa och välfärd med inriktning evidensbaserad praktik*, och *Pedagogiskt arbete*, och vidareutvecklar under perioden egen högkvalitativ forskarutbildning även inom dessa områden.

Övergripande prioriteringar 2021-2023

I strategin för Högskolan Dalarna 2020–2026 har följande centrala kvalitetsaspekter identifierats. Dessa kommer att stå i fokus för Högskolans prioriteringar under perioden:

- Utbildningar för samhällsnytta och bildning
- Forskning för kunskapstillväxt och samhällsnytta
- Kvalitetskultur – ansvar och tillit
- Ökat ansvar och inflytande för kollegiet
- Globala perspektiv och interkulturell förståelse
- Proaktivt verksamhetsstöd
- En attraktiv arbetsplats

Prioriteringar inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå

I uppbyggnaden av sammanhållna akademiska miljöer är det av högsta vikt att kopplingen mellan utbildning och forskning stärks ytterligare. Målet för Högskolan Dalarna är att samtliga lärare ska vara delaktiga i forskning och samtliga forskare ska vara delaktiga i utbildning. För att uppnå detta krävs att alla verksamheter redan nu tar det i beaktande i planeringen av verksamheten.

Ytterligare ett viktigt element i att skapa sammanhållna akademiska miljöer är att samverka med det omgivande samhället utvecklas vidare. Med anledning därav ska samverkan i anslutning till utbildningar analyseras och vid behov utvecklas vidare. Målet är att alla studenter vid Högskolan Dalarna ska ges möjlighet att möta olika typer av samverkanspartners under utbildningen, exempelvis via gästföreläsningar, praktik, verksamhetsförlagd utbildning (VFU) och examensarbeten.

Teknikutbildningarna har under de senaste åren erfarit ett sjunkande söktryck, såväl nationellt som vid Högskolan Dalarna. Dock utgör detta ett område där kompetensbristen ökar allt mer och efterfrågan från det omgivande samhället på arbetstagare med relevant högre utbildning inom olika teknikområden ökar. För att kunna svara upp mot det ökade kompetensförsörjningsbehovet och samtidigt vända trenden med det sjunkande söktrycket, gör Högskolan Dalarna en särskild satsning för att stärka och utveckla utbildningarna inom teknikområdet under de kommande åren.

För att samtliga lärare på sikt ska ha den digitala kompetens som krävs för att bedriva en kvalificerad nätburen undervisning och utveckla studenternas digitala kompetens, behöver Högskolan inventera kunskapsnivåer och kompetensutvecklingsbehov samt förbereda och ta fram fortbildning. Det är också planerat att avsätta medel för att utveckla digitaliseringskompetensen, särskilt inom Högskolans professionsutbildningar, men även generellt.

För att stödja lärosätets arbete med breddat deltagande, med syfte att skapa fler vägar till högre utbildning för fler grupper i samhället, är en satsning från myndighetskapitalet på 5 mnkr budgeterad under 2020 för utökat språkstöd i engelska, svenska och svenska som andraspråk. Syftet är att snabbare fånga upp studenter från studieovana miljöer som behöver språkstöd för att uppnå studiemålen. Insatser kommer också att genomföras för att stärka studenternas akademiska miljö genom erbjudande om bland annat seminarier och allmänna föreläsningar.

För att än tydligare stärka studenternas engagemang i utvecklingen av Högskolan Dalarnas utbildningar inför 2021-2023, genomförs 2020 års studentenkät, arrangemang kring denna samt omhändertagande av resultaten i nära samarbete med Studentkåren. Det ska även genomföras en genomgång av hanteringen av kurs- och utbildningsplaner både för att öka stödet till lärare och för att kvalitetssäkra hela kurs- och utbildningsplaneprocessen och anpassa den till nya strukturer och standarder.

I en globaliserad värld blir kunskap i de stora världsspråken och den därmed åtföljande kulturkunskapen allt viktigare. Undervisningen i viktiga världsspråk och världskulturer har samtidigt sedan ett antal år radikalt minskat vid många lärosäten i landet, vilket lyftes fram i SUHF:s rapport *Behovet av en språkstrategi för Sverige* (2017). Sverige riskerar därmed att utarmas på kunskaper av stor kulturell och ekonomisk vikt i en alltmer globaliserad värld. Högskolan Dalarna har en unik position i Sverige när det gäller distansutbildning i språk. Tack vare ny pedagogik och realtidsundervisning i små grupper har Högskolan, till skillnad från många andra lärosäten, lyckats upprätthålla kritisk massa även i språk som är hotade i övriga Utbildningssverige, som ryska, italienska, portugisiska och arabiska. Högskolan är nu villig att, ensam eller i samverkan med ett mer forskningstungt lärosäte, ta ansvar för den samordning av språkutbildningarna i Sverige som SUHF rekommenderar, för att främja upprätthållandet av kompetens inom små språk och sprida goda exempel på framgångsrik nätburen språkpedagogik.

Avgiftsbelagd verksamhet

Högskolan Dalarna har en omfattande avgiftsbelagd utbildningsverksamhet, främst med inriktning mot offentlig sektor, som bygger på ett aktivt partnerskap med både nationella och regionala aktörer. Under perioden avser Högskolan att ytterligare fördjupa och bredda partnerskapet.

Högskolan har sedan lång tid ett nära och aktivt partnerskap med regionens skolhuvudmän inom PUD – Pedagogiskt Utvecklingscentrum Dalarna – som förväntas ytterligare fördjupas under perioden, med övningsskolor, gemensamma forskningsprojekt, och andra aktiviteter till ömsesidig nytta. Planer finns på ett nytt gemensamt forskningsområde gällande styrning och ledning av förskola och skola.

Forskningen kommer att ha en interaktiv forskningsansats där samproduktion mellan forskare och ”fältaktörer” prioriteras.

Även inom Lärarlyftet och andra nationella satsningar har Högskolan varit framgångsrik, och kommer att ställa upp vid framtida satsningar.

Socialtjänstens utvecklingscentrum Dalarna (SUD) är ett samverkansorgan mellan Högskolan Dalarna och yrkeslivet inom det sociala välfärdsområdet. Genom SUD ska Högskolan och yrkeslivet gemensamt främja utbildning, forskning och en evidensbaserad verksamhetsutveckling inom det sociala välfärdsområdet. Under 2020-2021 planeras en gemensam nysatsning för att stärka verksamheten.

Högskolan har samverkansorgan motsvarande PUD och SUD även för interkulturella studier (IKUD), energiområdet (EKC), och besöksnäringarna (CeTLer). I ett inledningsskede har dessa fått bidragsfinansiering, men de blir avgiftsfinansierade under perioden.

Uppdragsutbildningen ”Korta vägen för utländska akademiker” på uppdrag av Arbetsförmedlingen har genomförts i ett antal omgångar sedan 2010. Högskolan ser en stor potential för utveckling under perioden inom detta högaktuella område, med både en ökad volym inom ”Korta vägen” och andra utbildningar med nyanlända som målgrupp.

Avgiftsskyldiga studenter

Under 2019 registrerades 215 avgiftsskyldiga studenter, varav 30 % kvinnor. Detta är en ökning med 23 % från 2018, och avser både grundnivå och avancerad nivå. Det är Högskolans ambition att bibehålla 2019 års nivå under perioden. För att möta de utmaningar Högskolan Dalarna står inför gällande rekryteringen av betalningsskyldiga studenter kommer ett strategiskt rekryteringsarbete att fortsätta. Högskolans utbud av program på engelska var under 2019 fortfarande begränsat men en del är mycket eftersökta, bl.a. masterprogram inom Solar Energy Engineering.

Prioriteringar inom forskning samt utbildning på forskarnivå

Forskningen vid Högskolan Dalarna tar sin utgångspunkt i samtidens stora samhällsförändringar, både nationellt och internationellt: industrins, handelns och kulturens globalisering, en revolution i kommunikationer genom Internet, ett välfärdsystem med allt fler äldre, höga krav på teknikförståelse inom processindustrin samtidigt som arbetslivet utsätts för stora kompetensförluster genom pensionsavgångar – dessa är bara några av de utmaningar forskningen står inför.

För att skapa sammanhållna akademiska miljöer ska kopplingen mellan utbildning och forskning vara stark. Ett exempel på det är att samtliga forskare vid Högskolan Dalarna ska delta i undervisningen.

Forskningsprogram ska tas fram av varje sammanhållen akademisk miljö eller av flera miljöer i samverkan. Ett forskningsprogram anger syfte och mål med forskningen. Forskningen genomförs främst av forskargrupper vilka utgörs av en grupp lärare/forskare som erhållit resurser för att bedriva forskning inom det område som programmet omfattar.

Utveckling av befintliga eller nya relevanta forskargrupper ska stödjas, med målet att grupperna blir självgenererande och med framgång kan konkurrera om externa forskningsmedel. Varje forskargrupp ska ha en tydlig koppling till någon eller några av Högskolans utbildningar på grundläggande nivå, och ska aktivt verka för att studenter kan anknyta till forskargruppens verksamhet och miljö.

För att främja en starkare forskningskultur ska andelen disputerade lärare, docenter och professorer på Högskolan fortsätta att öka. Få lektorer är i vissa fall en utmaning då handledning till examensarbeten, olika uppdrag, och forskning kräver disputerad personal. Arbete behöver ske för att öka miljöernas

personalrekryterande attraktionskraft, stärka arbetet med att bibehålla och kompetensutveckla befintlig personal samt fånga upp doktorander.

För att understödja målen i Högskolan Dalarnas strategi i enlighet med ovanstående är en utökning och kvalificering av forskningsstöd planerad under 2020. Under 2020 ska också strukturer ses över för uppbyggnad av en forskningsbaserad kunskapsuppbyggnad gällande olika aspekter av digitaliseringens effekter på professionsutbildningarnas yrkesförberedelse.

I uppbyggnaden av sammanhållna akademiska miljöer ska strukturer för samverkan tas fram liksom rutiner för hur kunskapsspridning om de forskningsresultat som genereras i Högskolans forskningsmiljöer tillgängliggörs det omgivande samhället på lämpligt sätt.

Högskolan har inom flera forskningsprofiler potential att bidra till lösningen av högaktuella samhällsproblem. Det mångkulturella samhället, kvalitetsutveckling i vården, och omställningen till ett energieffektivt hållbart samhälle, är tre områden där Högskolans forskare har mycket att tillföra. Detta kan till viss del tillgodoses genom externa bidrag, och Högskolan avser att under perioden intensifiera samarbetet med externa finansiärer, men samverkan med externa finansiärer kräver i många fall motfinansiering från Högskolan. Tre egna forskarutbildningar, varav två i ett uppbyggnadsskede, innebär också ökade fasta kostnader som belastar forskningsanslaget. Detta nödvändiggör ett stabilt basanslag på en hög nivå, som kan användas som hävstång för att expandera den externa finansieringen, och uppfylla de förväntningar som omvärlden har på Högskolans bidrag till integration, hållbar utveckling och välfärdssystemens förnyelse. Högskolan Dalarna uppskattar den ökning som kom 2018, men den är långt ifrån att täcka behovet.

Redovisning av hur och var föreskrifter görs tillgängliga

Regler och andra styrande dokument kring Högskolans verksamhet, som i många fall har föreskriftsliknande karaktär, görs tillgängliga på en sida på Högskolans webbplats:

<https://www.du.se/sv/om-oss/hogskolan-dalarna/styrdokument/>

Den sidan fungerar som förteckning över dokumenten, och har länkar till själva dokumenten.

Bland de föreskrifter som meddelas av Högskolan dominerar kursplaner och utbildningsplaner rent antalsmässigt. Dessa görs också tillgängliga på Högskolans webbplats. Särskilda sidor finns för att söka kursplaner respektive utbildningsplaner:

- <https://www.du.se/sv/Utbildning/kursplaner/>
- <https://www.du.se/sv/Utbildning/utbildningsplaner/>

Den lista med alla Högskolans program som finns (<https://www.du.se/sv/Utbildning/Program/>) kan indirekt användas som förteckning över utbildningsplaner. Genom att klicka på ett programnamn i listan kommer man till en sida där en länk till utbildningsplanen finns.

Listan med alla kurser kan på motsvarande sätt användas som förteckning över kursplaner: ([https://www.du.se/sv/Utbildning/?search=true&l=sv&sb=Alfabetiskt+\(stigande\)&f=2&pi=1&pid=174&et=2](https://www.du.se/sv/Utbildning/?search=true&l=sv&sb=Alfabetiskt+(stigande)&f=2&pi=1&pid=174&et=2))

I båda fallen gäller dock att förteckningen inte inkluderar äldre utbildnings- och kursplaner för utbildningar till vilka studenter inte längre antas. Dessa planer är fortfarande sökbara med sökfunktionerna ovan, men någon förteckning finns inte enkelt tillgänglig.

Samtliga webbsidor ovan är direkt tillgängliga för allmänheten. Beslut om styrdokument, och om kurs- och utbildningsplaner finns också i särskilda serier i diariet, och en förteckning över dessa blir därmed tillgänglig för allmänheten på samma sätt som andra ärendeförteckningar i diariet är tillgängliga.

Särskilda uppdrag och äskanden

Högskolan Dalarna har i dagsläget en ekonomi som går med visst underskott, och ett myndighetskapital motsvarande ca. 18 % av omsättningen. En avsevärd del av myndighetskapitalet om drygt 100 mnkr planeras att användas för kostnader i samband med campusutveckling, med nytt campus i Borlänge och omfattande renoveringar i Falun, för att Högskolan framgent ska ha lokaler anpassade till dagens och morgondagens krav på undervisning och forskning på båda orterna. En viss del kommer även att gå åt till att vända det nuvarande driftsunderskottet.

Därutöver äskar Högskolan medel för följande satsningar, som prioriteras under perioden:

- stöd till breddat deltagande (5 mnkr per år);
- förstärkt basanslag forskning (60 mnkr per år, omfördelat); och
- återställda ersättningsbelopp för utbildning på grund- och avancerad nivå (150 mnkr per år).

Högskolan vill också uppmärksamma de drastiska och svårhanterade effekter som pensionssystemet ger upphov till vid rekrytering av senior kompetens. Om en kvalificerad forskare i mogen ålder rekryteras till lärosätet, vilket ofta är nödvändigt för att säkerställa och fördjupa kopplingen mellan utbildning och forskning, ska den forskaren naturligtvis ha en konkurrenskraftig lön – men en löneökning sent i arbetslivet leder till krav på engångsinbetalning till tjänstepension med extrem hävstångseffekt. Det kan bli miljonbelopp för en normal professorslön, vilket är svårt att parera i en liten verksamhet. Detta är dessutom en kostnadsökning som inte täcks av PLO.

Stöd till breddat deltagande

Ett breddat deltagande är ett nationellt intresse som lyfts fram bland annat i Utbildningsdepartementets PM från 2017-07-18 *Brett deltagande i högskoleutbildning*.¹ Deltagandet som bör breddas omfattar bland annat nyanlända och studenter från studieovana miljöer men även studenter med olika typer av funktionsvariationer. Att aktivt främja dessa gruppers deltagande kräver ett bättre stöd än det som finns i dag. Sommarkurser, för bredare studentgrupper än det som finns i dag, ett utökat stöd gällande att skriva svenska, utökat stöd till resurspersoner, är exempel på vad som skulle behövas. Högskolan tillhandahåller en del av detta i dag men i för liten omfattning, och avser att höja ambitionsnivån under perioden, för att verka i den anda som föreslås i *Brett deltagande i högskoleutbildning*. Vi föreslår en sådan utökning på 5 mnkr per år.

Förstärkt basanslag forskning

Högskolan Dalarnas arbetar med att bygga kompletta utbildnings- och forskningsmiljöer där forskningen i mycket hög grad knyts till viktiga utbildningsområden, såsom till exempel lärarutbildning. Att säkerställa en god forskningsanknytning av all grundutbildning är en central kvalitetsfaktor, som lyfts fram både i SOU 2019:6 och i forskningspropositionen 2016/17:50, men är samtidigt en utmaning att genomföra inom befintliga ramar för Högskolan Dalarna, som nu erhållit tillstånd att utfärda doktors-examen inom tre områden. Forskningsanknytningen skulle kunna utvecklas ytterligare om forsknings-medlens omfattning i högre grad kopplas till utbildningsvolymen. För 2017 erhöll Högskolan Dalarna 10 700 kr/HST i forskningsanslag, medan median för riket var 31 000 kr/HST och medel var 62 000 kr/HST. Här menar Högskolan Dalarna att ett bra sätt att förändra denna obalans mellan olika lärosäten

---

¹ <https://www.regeringen.se/4a0cf3/globalassets/regeringen/dokument/utbildningsdepartementet/hogre-utbildning/brett-deltagande-i-hogskoleutbildning.pdf>

är att fördela om medel från statliga forskningsfinansiärer till ökade basanslag, i den omfattning som föreslås i SOU 2019:6, men med annan fördelning. En omfördelning motsvarande 10 000 kr/HST till samtliga lärosäten baserad på utbildningsvolym skulle bidra till att minska obalansen. En sådan omfördelning motsvarar knappt 3 miljarder kronor och skulle tydliggöra och avsevärt stärka kopplingen mellan utbildning och forskning.

Återställda ersättningsbelopp för utbildning

Ersättningsbeloppen per helårsstudent och helårsprestation har systematiskt urholkats ända sedan systemet infördes. Den årliga pris- och löneomräkningen motsvarar inte den faktiska kostnadsutvecklingen i sektorn, och det årliga produktivitetsavdraget motsvaras inte av några faktiska effektiviseringsmöjligheter i sektorns kärnverksamheter. Studenters lärande och forskares nyskapande av kunskap är processer i mänskliga hjärnor som inte låter sig rationaliseras och effektiviseras på samma sätt som industrins processer.

Trots en real minskning av anslaget per student med 40-50 % över 25 år² försvarar Högskolan utbildningens kvalitet, men det betingar ett högt pris i form av stress och ohälsa bland såväl lärare som studenter. Som framhålls i slutordet i SOU 2019:6 behöver den pågående urholkningen brytas för att Sverige fortsatt ska vara en ledande kunskapsnation.

Därför äskar Högskolan en återställning av ersättningsbeloppen till samma reala belopp som 1995, uppräknade för den faktiska kostnadsutvecklingen i sektorn, inte för en fiktiv ”pris- och löneomräkning”. Kostnaden beräknas uppgå till 150 mnkr per år, vid oförändrad utbildningsvolym.

---

² SULF (2018) *Systemfel i kunskapsfabriken*. <https://sulf.se/rapport/rapport-systemfel-i-kunskapsfabriken/>

Ekonomiska bedömningar

Utgångspunkter

Högskolans årsbokslut för 2019 uppvisar ett negativt resultat om 25,8 mnkr, vilket utgör en resultatförsämring med 47,9 mnkr jämfört med år 2018 men i nivå med budget för 2019. Utgående myndighetskapital per 2019-12-31 uppgår till 120,3 mnkr. Under 2019 har utbildning på grund- och avancerad nivå ökat med 5 % mätt i antal helårsstudenter och under verksamhetsåret har en underproduktion redovisats motsvarande 7,3 mnkr. Det medför att det utgående värdet av överproduktionen 2019 uppgår till 11,4 mnkr. Jämfört med föregående verksamhetsår har intäkterna minskat med 26,4 mnkr (-3 %) totalt sett, varav anslagsintäkterna har ökat med 8,9 mnkr medan övriga intäkter minskade med 22,2 mnkr. Högskolans kostnader har ökat med 30,3 mnkr (5 %) under samma period.

Det budgeterade verksamhetsutfallet för 2020 uppgår till -44,1 mnkr. Takbeloppet för 2020 beräknas att kunna utnyttjas fullt ut med en produktion över takbeloppet. Myndighetskapitalet beräknas vid årsskiftet att uppgå till 120,2 mnkr.

Översikt av verksamhetens finansiering (Bilaga 1-3)

Anslaget för utbildning på grund- och avancerad nivå 2020 uppgår till 446,2 mnkr, vilket är en ökning med 9,5 mnkr jämfört med 2019. Större rörlighet bland studenter, lägre söktryck inom vissa utbildningsområden samt en lägre prestationsgrad ledde till en underproduktion under 2019.

Stora rekryteringsbehov av senior kompetens har satt grundutbildningen under ekonomisk press. Löneglidning och högre andel disputerad personal gör att utbildningsverksamheten måste bära högre kostnader. Kärnverksamheten uppvisar ett negativt resultat men myndighetskapitalet möjliggör fortsatta strategiska satsningar i storleksordningen 40-50 mnkr över 3 år.

Myndighetskapitalet beräknas vid utgången av 2023 att uppgå till 31,4 mnkr.

Investeringar i anläggningstillgångar (Bilaga 4)

Lån för investeringar i anläggningstillgångar har under 2019 upptagits med 6,7 mnkr. Investeringsvolymen har i budgeten för 2020 fastställts till 15,0 mnkr. Högskolans bedömning är att planerade investeringar under planeringsperioden kommer att rymmas inom befintlig låneram.

För perioden 2021-2023 beräknas investeringsvolymen att i genomsnitt uppgå till 19 mnkr per år, med en stor osäkerhet om vad flytten av campus Borlänge kommer att innebära i form av investeringsbehov. Arbetet pågår men inga investeringar i labbutrustning, kontorsutrymmen eller kringutrustning är i dagsläget klara.

Lokalförsörjning (Bilaga 5)

Högskolan hyr idag en sammanlagd yta av 39 609 m² fördelat mellan fastigheter belägna huvudsakligen i Falun och i Borlänge. I Falun har Högskolan sitt huvudcampus på Lugnet men även ett mindre campus för medieutbildningar på gamla regementsområdet. Största hyresvärdar är två kommunala dotterbolag samt de privata fastighetsföretagen Klöver och MasMästaren.

Under 2019 har avtalet med hyresvärderna skrivits om och de tidigare hyresgästerna hyr numera sina lokaler direkt via hyresvärderna och inte via Högskolan. Lokalytan har därmed minskats med ca 4500 kvm.

Under åren 2019 till 2022 kommer ventilationssystem på Campus i Falun att renoveras vilket kommer att innebära stora omflyttningar av personal under 2 års tid. Tillfälliga lokaler har satts upp under ombyggnationen för att underlätta omflyttningarna.

Lån i Riksgäldskontoret

Högskolan disponerar fr.o.m. 2016-06-30 en låneram på 50 mnkr i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten. Upplåningen uppgick per 2019-12-31 till 37,8 mnkr.

Högskolan föreslår att låneramen om 50 mnkr bibehålls

Räntekonto med kredit i Riksgäldskontoret

Högskolans kreditram på räntekontot uppgick för budgetåret 2019 till 0 mnkr. Behållning på räntekontot uppgick per 2019-12-31 till 335,4 mnkr, varav balanserad kapitalförändring uppgår till 120,2 mnkr. Budgeten för 2020 visar på ett underskott om 44,1 mnkr. Enligt nu kända förutsättningar räknar Högskolan inte med att behöva utnyttja krediten på räntekontot under år 2020.

Högskolan föreslår att kreditramen på räntekontot förblir oförändrad.

Avgiftsbelagd verksamhet

Högskolan redovisar i huvudsak uppdragsutbildning och uppdragsforskning som avgiftsbelagd verksamhet. Härtill kommer intäkter från avgiftsskyldiga studenter samt övriga diverse avgiftsintäkter under anslags- och bidragsfinansierad verksamhet, exempelvis försäljning av kompendier till studenter, ersättningar för utlägg m.m.

Som framgår av årsredovisningen för 2019 uppgick de totala avgiftsintäkterna till 76,0 mnkr. Av dessa avser 41,4 mnkr uppdragsutbildning och uppdragsforskning.

Beslut om att avge detta budgetunderlag har tagits i Högskolestyrelsen vid sammanträde den 17 februari 2020.

För Högskolan Dalarna,

Martin Norsell
Rektor

Bilagor

Tabell 1	Total budget
Tabell 2	Utbildning på grundnivå och avancerad nivå
Tabell 3	Forskning och utbildning på forskarnivå
Tabell 4	Investeringar i anläggningstillgångar
Tabell 5	Lokalförsörjning
Tabell 6	Avgiftsintäkter av uppdragsverksamhet 2016-2018

Tabell 1

Total budget

Belopp (tkr)	2019 Utfall	2020 Budget	2021 Ber.	2022 Ber.	2023 Ber.
<u>Verksamhetens intäkter</u>					
Anslag ¹⁾	517 871	534 043	534 081	534 081	534 081
Avgifter	76 578	67 115	96 360	101 360	102 960
Bidrag	82 758	103 140	99 300	110 300	123 300
Finansiella intäkter	143	150	1 200	1 200	1 200
Summa intäkter	677 350	704 448	730 941	746 941	761 541
<u>Verksamhetens kostnader</u>					
Personal	- 512 712	- 566 510	- 548 714	- 553 965	- 578 763
Lokaler	- 65 111	- 63 957	- 67 000	- 75 000	- 80 000
Drift/Övrigt	- 110 524	- 103 588	- 107 448	- 109 800	- 111 947
Avskrivningar	- 13 795	- 13 124	- 15 000	- 16 000	- 18 000
Finansiella kostnader	- 1 078	- 1 400	- 850	- 850	- 850
Summa kostnader	- 703 220	- 748 579	- 739 012	- 755 615	- 789 560
<i>Verksamhetsutfall</i>	0	0	-	-	-
Transfereringar	0	0	0	0	0
Årets kapitalförändring/ Årets resultat	- 25 870	- 44 131	- 8 071	- 8 674	- 28 019
Utgående myndighetskapital (inkl årets kapitalförändring) ²⁾	120 249	76 118	68 047	59 373	31 354
Utgående oförbrukade bidrag	68 199	72 977	65 000	65 000	60 000

¹⁾ Intäkterna av anslag ska motsvara summan av anslag i tabell 2 och 3.

²⁾ För stiftelsehögskolorna avses eget kapital och årets resultat.

Större förändringar mellan åren vad gäller budgeterade intäkter för avgifter och andra ersättningar

Tabell 2

Verksamhetsgren
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Belopp (tkr)	2019 Utfall	2020 Budget	2021 Ber.	2022 Ber.	2023 Ber.
<u>Verksamhetens intäkter</u>					
Takbelopp ¹⁾	436 724	446 239	446 277	446 277	446 277
Beräknad avräkning ²⁾ (A)	436 724	446 239	446 277	446 277	446 277
Särskilda åtaganden (B)					
Anslag (A+B)	436 724	446 239	446 277	446 277	446 277
Avgifter	26 500	23 601	27 810	32 810	32 810
Bidrag	21 800	21 406	20 500	25 500	25 500
Finansiella intäkter	100	117	1 000	1 000	1 000
Summa intäkter ³⁾	485 124	491 363	495 587	505 587	505 587
<u>Verksamhetens kostnader</u>					
Personal	- 367 200	- 395 823	- 356 787	- 357 240	- 370 621
Lokaler	- 56 828	- 54 869	- 58 477	- 65 459	- 68 632
Drift/Övrigt	- 78 250	- 71 779	- 76 072	- 77 738	- 76 084
Avskrivningar	- 12 416	- 11 893	- 13 501	- 14 401	- 14 499
Finansiella kostnader	- 761	- 962	- 750	- 750	- 750
Summa kostnader	- 515 455	- 535 326	- 505 587	- 515 587	- 530 587
Årets kapitalförändring/ Årets resultat	- 30 331	- 43 963	- 10 000	- 10 000	- 25 000

¹⁾ Takbelopp enligt budgetpropositionen för 2020 i 2020 års prisnivå

²⁾ Beräknad avräkning av anslag för grundutbildning bl a med hänsyn till ev utnyttjande av tidigare uppkommet anslagssparande eller överproduktion samt ev decemberprestationer.

³⁾ summering av anslag, avgifter, bidrag och finansiella intäkter.

Tabell 3

Verksamhetsgren
Forskning och utbildning på forskarnivå

Belopp (tkr)	2019 Utfall	2020 Budget	2021 Ber.	2022 Ber.	2023 Ber.
<u>Verksamhetens intäkter</u>					
Anslag ¹⁾	81 147	87 804	87 804	87 804	87 804
Avgifter och andra ers	8 538	6 037	6 900	6 900	6 900
Bidrag	43 500	55 571	64 300	75 300	88 300
Finansiella intäkter	34	26	200	200	200
Summa intäkter	133 219	149 438	159 204	170 204	183 204
<u>Verksamhetens kostnader</u>					
Personal	-100 382	-120 849	-131 754	-141 552	-149 996
Lokaler	-5 522	-6 636	-5 682	-6 361	-8 301
Drift/Övrigt	-21 140	-22 207	-20 552	-21 002	-23 539
Avskrivningar	-1 026	-1 040	-1 116	-1 190	-1 268
Finansiella kostnader	-236	-341	-100	-100	-100
Summa kostnader	-128 306	-151 073	-159 204	-170 204	-183 204
Årets kapitalförändring/ Årets resultat	4 913	- 1 635	0	- 0	0

¹⁾Med anslag avses de medel som har anvisats myndigheten i budgetpropositionen för 2020 i 2020-års prisnivå.

Tabell 4

Investeringar i anläggningstillgångar 1)

Belopp (tkr)	2019 Utfall	2020 Budget	2021 Ber.	2022 Ber.	2023 Ber.
IB lån i Riksgäldskontoret	37 840	31 116	32 616	33 116	35 116
Beräknad nyupplåning	6 759	15 000	15 000	17 000	25 000
<i>Varav investeringar i immateriella anläggningstillgångar</i>					
Beräknad amortering	13 483	13 500	14 500	15 000	17 000
UB lån i Riksgäldskontoret	31 116	32 616	33 116	35 116	43 116
Maximalt utnyttjande av låneramen	37 840	32 616	33 116	35 116	43 116
Föreslagen låneram 2)	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Beräknad ränteutgift	-	8	17	18	22
Ränteantagande för nyupplåning, %	-	0,25	0,50	0,50	0,50
Summa räntor och amorteringar	13 483	13 508	14 517	15 018	17 022
Maximalt utnyttjande av räntekontokredit under året					
Föreslagen räntekontokredit	0	0	0	0	0

1) Enligt definition i 5 kap- 1 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

2) Större förändringar ska kommenteras.

Tabell 5

Redovisning av lokaler (mnkr) 2020 års priser	2019 Utfall	2020 Budget	2021 Ber.	2022 Ber.	2023 Ber.
Area, kvm LOA					
Föregående års utgång	42 595	39 609	39 609	39 609	39 609
__ Ökning under året					7 000
__ Minskning under året	-2 986				
__ Vid årets utgång (A)	39 609	39 609	39 609	39 609	46 609
Förbättringsutgift på annans fastighet					
__ Nyinvesteringar	626	2 500	6 000	5 000	5 000
__ Avskrivningar	1 807	2 500	3 500	4 000	5 000
Lokalhyra(exkl student och gästforskarbostäder) (B) ²	48 294	48 121	49 565	51 052	58 583
Genomsnittlig hyra (kr/m ² LOA) ³	1 175	1 215	1 251	1 289	1 359
Sammanställning av lokalkostnader (exkl student och gästforskarbostäder) ⁴ (C)	68 834	68 932	73 158	75 384	81 333
Genomsnittlig lokalkostnad (kr/kvm LOA) ⁵	1 675	1 740	1 847	1 903	1 887
Lärosätets totala kostnader (D)	703 220	749 357	739 012	755 615	755 615
Totala externa hyresintäkter	-4 873	-1 720	-1 500	-1 500	-1 500
Justerade totala kostnader (D2)	703 229	747 637	737 512	754 115	754 115
Lokalkostnadens andel av verksamhetens totala kostnader ⁶	9,8%	9,2%	9,9%	10,0%	10,8%
Lokalkostnad andel av justerade totala kostnader ⁷	9,8%	9,2%	9,9%	10,0%	10,8%

Tabell 6

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat
År - 1	54 503	53 984	519
<i>varav tjänsteexport</i>	4 500	4 500	0
År 0	51 422	51 533	-111
<i>varav tjänsteexport</i>	3 500	3 500	0
År 1	50 200	-50 200	0
<i>varav tjänsteexport</i>	2 000	2 000	0

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel ¹⁾	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat
År - 1		656	592	64
År 0		620	586	34
År 1		630	600	30